

Introïtustekst: Uit Kahlil Gibran, De profeet (1923)

Toen trad een metselaar naar voren en zei: spreek tot ons over huizen. En hij antwoordde, zeggende: bouw in je verbeelding liever een hut in de wildernis, dan een huis binnen de stadsmuren. [...] Hoe gaarne zou ik je huizen in mijn handpalm verzamelen en ze als een zaaier uitstrooien over bos en veld. [...] In hun angst brachten je voorouders je te dicht bijeen. En die zal nog wel even blijven. Nog wel wat langer zullen je stadsmuren je haardsteden scheiden van je velden. En zeg mij, volk van Orphalese, wat heb je in die huizen? Wat bewaak je toch achter die gesloten deuren?

Lezing:

1 Samuel 21, 11 - 22, 3 NBV

Nog diezelfde dag zette David zijn vlucht voor Saul voort, tot hij bij Achis kwam, de stadsvorst van Gat. De hovelingen van Achis zeiden tegen hun vorst: 'Is dat niet David, de koning van het land? Is dat niet degene over wie ze triomfantelijk hebben gezongen: "Saul versloeg ze bij duizenden, David bij tienduizenden"? Deze woorden ontgingen David niet, en hij werd bang dat Achis hem kwaad zou doen. Daarom deed hij net alsof hij gek was: toen ze hem beetpakten, ging hij als een waanzinnige tekeer, kraste tekens op de deuren van de poort en kwijlde in zijn baard. 'Zien jullie niet dat die man gek is? 'zei Achis tegen zijn dienaren. 'Waarom brengen jullie hem bij mij? 16 Heb ik hier soms geen gekken genoeg, dat jullie hem bij me brengen om tegen me tekeer te gaan? Wat moet die kerel in mijn paleis?'

David ging weer weg uit Gat en vond een veilig heenkomen in een grot in de buurt van Adullam. Toen zijn broers en zijn overige familieleden dat hoorden, voegden ze zich daar bij hem. Ook allerlei mensen die in moeilijkheden zaten, schulden hadden of verbitterd waren, sloten zich bij hem aan. David werd hun aanvoerder; het was een groep van ongeveer vierhonderd man. Van daaruit bezocht hij de koning van Moab in Mispé en vroeg hem: 'Sta mijn vader en moeder alstublieft toe om naar uw grondgebied uit te wijken tot ik weet wat God met mij voorheeft.'

Overweging

Gezichten kijken ons aan vanaf het scherm. Ze kijken rustig en recht in de camera. Een *voice over* zegt: "Lang hebben ze gezwegen. Het zijn mensen als jij en ik. Ze zijn met velen. Ze laten zich voor de camera zien. Ze willen zich niet meer verstoppen. Honderd mensen, allemaal gelovig. Mensen van wie de levenswijze wordt veroordeeld door de kerk." Zo begint de documentaire 'Wie Gott uns schuf', uitgezonden op de Duitse televisie op 24 januari. Meer dan 100 priesters, kerkelijk werkers, godsdienstleraren/leraressen en anderen in dienst van de katholieke kerk komen publiekelijk uit de kast. Er staat veel op het spel. Hun reputatie, hun baan, hun ambt, hun veiligheid. Het kerkelijk arbeidsrecht laat geen plaats aan openlijke lhbt'i'ers. Een voor een doen ze hun verhaal. De trillende stem waarmee sommigen vertellen, verraadt welke overwinning ze op hun angst moeten maken.

Bijzonder geraakt was ik door het verhaal van twee vrouwen die al veertig jaar samen zijn. Beiden hebben gewerkt bij katholieke instellingen, de een bij Caritas, de ander op een school. De ene vrouw vertelde hoe bitter het was dat ze de liefde van hen samen nooit kon laten zien. Ze vreesde uitstapjes van het werk. Dan konden de gesprekken meer persoonlijk worden. Dan moest ze

dingen verzinnen om zich niet verdacht te maken. Ze moest naar buiten voortdurend haar partner verbergen, en zei dan maar dat ze met vrienden op vakantie was geweest. Bij de begrafenis van haar vader moest de vriendin op de derde rij staan omdat de chef van het werk ook aanwezig was. Pas na hun pensioen durfden ze te trouwen. “Veertig jaar lang,” vertelde ze, “heb ik niet kunnen zeggen ‘mijn vrouw’.” En dan kijken ze elkaar stralend aan en kussen elkaar, recht voor de camera, een statement van jewelste.

Wie heeft de huizen gebouwd, wie zat achter de tekentafel en wie is verbannen naar de hutjes? Wie bewaakt de regels van het spel? Ik hoor de bisschoppen zeggen, in reactie op een onthullend onderzoek naar de staat van katholieken in Nederland: “De kloof met de gelovigen is inderdaad groot, maar wij zijn de hoeders van de traditie.”

Vanuit het thema ‘huis en hut’ vonden we het verhaal van David (1 Sam 21:11-22:3).ⁱ Sowieso een dankbaar figuur voor een regenboogviering. David en Jonathan worden graag opgevoerd als het eerste gay stel in de Bijbel. Hun innige vriendschap heeft zeker homo-erotische trekken al vinden we geen aanduiding van een seksuele relatie. Maar nu kijken we naar een andere episode in Davids leven, die hem overigens net zo laat zien als iemand die de randen opzoekt, die het niet uithoudt binnen de regels van het huis.

David is op de vlucht voor Saul. Weg moest hij uit het paleis van de koning waar hij kind aan huis was – getrouwd met Sauls dochter, bevriend met Sauls zoon. De koning is paranoia geworden. David ligt veel te goed bij het volk. David heeft het voorzien op de troon. Hij moet gearresteerd en opgesloten worden. Onschadelijk gemaakt. Zo doen tirannen dat. Vriend Jonathan helpt hem ontkomen. Zijn zwerftocht brengt David tot over de grens van het land. Hij hoopt veilig te zijn in Gat, in het land van de Filistijnen. Hij zoekt het in een ander huis, het paleis van de stadsvorst Achis. Maar het personeel herkent hem. Zijn reputatie als degene die Goliath klein gekregen heeft, is hem vooruitgesneld. Ook hier in dit huis is geen veiligheid voor hem. Om z’n hachje te redden speelt schelm David de gek. Hij doet het met zoveel overtuiging dat hij schuimbekkend het paleis wordt uitgesmeten.

Hij beseft dat in het ‘huis’ geen plaats voor hem is. Dan begeeft hij zich naar de buitengebieden. Hij daalt af, staat er letterlijk. Vindt toevlucht in een spelonk, meer een plek voor dieren dan voor mensen. Hij is een outlaw geworden, vogelvrijverklaard, geen rechtsbescherming meer. Je zou denken: nu is deze lefgozer wel uitgeteld. Maar wonderlijk genoeg begint daar iets op gang te komen. De spelonk Adullam – ‘gerechtigheid voor het volk’, misschien ook ‘vlucht van het volk’ - wordt een toevluchtsoord voor mensen die het onder de regels van het huis niet uithouden: mensen die achtervolgd worden door schuldeisers, mensen in benauwenis, mensen verbitterd door ongekend onrecht en onbegrip, mensen die uitgesloten zijn van de privileges van macht en meerderheid, mensen voor wie in de solide bouwwerken van de traditie geen plek was of alleen onder onacceptabele voorwaarden. Om het met woorden van Marieke van den Berg te zeggen, - en waar zij hut zegt vul daar in ‘spelonk’:

De hut blijkt een levendige woonplaats, niet alleen voor gelovige lhbt’s, maar voor een verzameling bannelingen, tot slaaf gemaakten, avonturiers, arbeiders, gevestigde filosofen en schrijvende vrouwen; een heel diverse groep van mensen die de hut verkiezen en mensen die er gedwongen leven, en die samen een bijzonder *queer* gezelschap vormen. De schuilhut heeft oude papieren en wie die papieren bestudeert, ziet dat hutbewoners altijd manieren hebben gevonden om terug te spreken tegen hen die vanuit stevigere bouwwerken op hen neerkeken.

Davids spelonk wordt een messiaanse schuilhut van waaruit teruggesproken wordt tot de huizen van macht. Hier wordt David pas echt een gezalfde, een messias, solidair met de mensen die er

om welke reden dan ook naast zijn komen te staan. Hier vindt hij zijn stem, zoals de vrouwen, mannen, queers in de documentaire. Hier bidt hij een psalm als deze, toegeschreven aan David “toen hij in de spelonk van Adullam zat” (142):

*Jij bent mijn schuilplaats,
Al wat ik heb in het land van de levenden.*

*Hoor mijn noodkreet,
ik ben uitgeput en moe,*

*verlos mij van mijn vervolgers,
zij zijn sterker dan ik.*

*Leid mij uit de beklemming,
dat ik jouw naam mag loven
in de kring van de rechtvaardigen:
jij hebt naar mij omgezien.*

We delen verhalen tijdens de voorbereiding. Is de straat en het werk veilig voor jou? Hoe zit het met Gods huis? Mag je er zijn in de christelijke traditie? Hoe voelt uitsluiting, wat doet het met jou?

We constateerden: de mensen die verwezen zijn naar het schuurtje, het hutje zijn er best veel. We zitten er echt niet alleen. Misschien zit jij, u er ook. Je hoeft er geen lhbt’er voor te zijn. Maar met speciale interesse luisterden we nu naar hun verhalen. De een vertelt hoe je je als lhbt’er voelt als je erbuiten staat. Dat er diep van binnen altijd die onzekerheid is of je wel echt een plaats hebt. Waar ben je welkom, helemaal? Heb ik het gevoel dat ik het huis bewoon? Hier in de ekklesia wel, maar elders kan ik ervaren dat het huis niet voor mij is gemaakt. Bij een bezoek aan de katholieke kerk kan ik overvallen worden door het gevoel: het is niet voor mij, ik zit hier ‘illegaal’.

Een ander vertelt van de ervaring in een evangelische kerk: ik werd geaccepteerd maar niet volledig. Ik wilde graag meedoen in de worship band, maar dat mocht niet, dan zou ik te gezichtsbepalend worden als lhbt’er. Maar in de musical was er wel een rol voor mij. De bijbel werd ingezet om de regels te bepalen van wie wel voluit het huis mochten bewonen en wie er vooral werden geduld. John Lapré, christelijk homo-activist, noemt dit: “ik keek in de loop van hun theologische revolvers.”

Met mijn collega Rein Brouwer heb ik een groot onderzoek geleid naar de lhbt-inclusiviteit van Europese kerken.ⁱⁱ Schrijnende verhalen tekenden we op. We zagen dat veel kerken geen echte inclusie kennen maar de ‘illusie van inclusie’: een valse inclusie waarbij de woorden het ene zeggen en het gedrag het andere doet. Je bent welkom maar... pas je aan, schuif in in onze orde, wees blij dat ‘wij’ plaats voor je maken. Genadebrood.

Hoe komen we echt thuis, spiritueel, jij, ik, wij - en zij daarbuiten? Helpt dit, een decoratie met regenboogvlag en regenboogkaars, een veelkleurige en veelzeggende liturgische schikking, één keer per jaar een regenboogviering? Moeten we de gegeven structuren, de heteronorm maar wat oprekken zodat het leefbaarder wordt voor iedereen? Of moet het radicaler, in de geest van alle dingen nieuw?

David, we zoeken hem weer even op in zijn spelonk, trekt straks op met zijn legertje ongeregeld in een guerillastrijd tegen de paleizen van macht.

Die andere gezalfde, Jezus van Nazareth, neemt niet de wapens op maar zal het doen met een tafelgemeenschap die radicaal open is voor mensen in grensland, mensen buiten het kamp. Hij had ook zelf geen plaats om zijn hoofd neer te leggen. Naamloos schooiert liefde langs de wegen. Als bondgenoot van hutbewoners laat hij zien hoe Gods radicale liefde al lang buiten het kamp is, zich belichaamt in liefdes en levensstijlen die onfatsoenlijk en obscene lijken in de ogen van het heteronormatieve huis. Bij Jezus geen genadebrood maar brood van genade en gerechtigheid.

In de hutjes leer je bidden, enkel de wind om je heen, een vonk, een lied. Ontdekken dat je staan mag in een ruimte die anders, groter is; dat je treden mag in het ondoordringelijke licht van je oorsprong. Ontdekken “ik ben goed genoeg zoals ik ben. Voor God ben ik goed genoeg.” En dan met vrijheid, fantasie en verbeelding gaan knutselen aan een echt nieuwe hutgemeenschap die dat uitdraagt naar iedereen.

De coronapandemie heeft ons in zekere zin allemaal verdreven uit het veilige huis van een maakbare wereld, een overzichtelijke toekomst. Ineens staan we de in de gure wind op de vlakte. Hoe verleidelijk is dan een hutje op de hei, weg van de lastige realiteit.

De ekklesia kan schudden op haar grondvesten. In onze groep werd gezegd: laten we dan niet wegvluchten naar een hutje van eigen gelijk, een hutje als een schuttersputje, van waaruit we elkaar bestoken en verketteren, maar laten we teruggaan naar de basis. Samen terug naar de tekentafel, en samen tot een nieuw ontwerp komen, vanuit die oude inspiratie. En met alle restmateriaal dat hier in deze gemeenschap gevonden kan worden. Met als richtpunt geen huis maar een hut met doorkijk naar de hemel en deuren die naar alle kanten openstaan. En ja, dat betekent onvermijdelijk dat er telkens mensen zijn en blijven binnenkomen die anders zijn en denken dan ik.

Maar wie had ooit gezegd dat ik of jij alleenrecht hebt op deze plek?

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden.
www.ekkesialeiden.nl
info@ekkesialeiden.nl

ⁱ Thema geïnspireerd door Mariecke van den Berg, *Ondertussen in de schuilhut. Een queer theologie van het thuiskomen*, inaugurele oratie Radboud Universiteit, 2021; te downloaden op www.catharinahalkesfonds.nl.

ⁱⁱ www.rainbow-europe.org